

**Prova d'accés a Cicles formatius de grau superior de formació professional,
Ensenyaments d'esports i Ensenyaments d'arts plàstiques i disseny 2010**

**Geografia social i econòmica
Sèrie 2**

**SOLUCIONS,
CRITERIS DE CORRECCIÓ
I PUNTUACIÓ**

La prova consta de dos exercicis:

- Part obligatòria: Exercici 1.
- Part optativa: Exercici 2. En aquest exercici heu de triar UNA de les dues opcions, A o B. Cal que indiqueu clarament quina heu triat (A o B). Si no ho feu així, s'entendrà que heu escollit l'opció A. En cap cas no es puntuaran preguntes d'ambdues opcions.



Aquest solucionari té per objectiu principal donar una certa coherència a la tasca dels diversos correctors i suggerir els aspectes que considerem que els alumnes haurien d'exposar en la prova. Malgrat tot, pensem que els criteris que us oferim els heu de prendre com unes indicacions, mai com quelcom tancat i encotillat. Ens trobem davant d'una prova de maduresa i, en aquest sentit, pensem que interessa més valorar aspectes globals, com ara l'expressió escrita, la capacitat de raonament i de reflexió, l'actitud crítica, i deixar en un nivell significatiu, però no necessàriament essencial, el que podem anomenar «coneixements». Considerem, doncs, que heu d'utilitzar aquests criteris de la manera que cregueu oportuna. En una prova d'aquest tipus, la tasca de correcció és complexa i les indicacions pretenen ser més una ajuda que una imposició.

Exercici 1

[5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions.

L'EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA DE LA SOCIETAT CATALANA

D'ençà de l'any 1996, la xifra de naixements a Catalunya no ha deixat de créixer. D'acord amb les darreres dades que ha donat l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), els naixements de l'any 2007 s'apropen a 84.000, la xifra més alta registrada des de 1979. En termes relatius, les xifres del 2007 suposen una taxa de 12 naixements per cada 1.000 habitants, i de 47 naixements per cada 1.000 dones en edat fèril.

A la segona meitat del segle xx, la fecunditat a Catalunya va tenir un creixement sostingut fins a assolir un màxim el 1975, amb més de 110.000 naixements. Després, i durant vint anys, les xifres de naixements van baixar de manera continuada. El 1995 es va registrar un mínim, amb 54.000 naixements. L'indicador conjuntural de fecunditat ha passat d'1,14 fills per dona el 1995 a 1,46 fills per dona el 2007, un nombre de fills més alt que la mitjana de la població espanyola (1,39 fills).

L'augment de naixements de la darrera dècada ha comportat una ampliació de població a la base de la piràmide, mentre que la migració neta positiva procedent de l'estranger ha fet créixer considerablement la població de joves adults. La cúspide de la piràmide demogràfica també s'amplia per l'augment persistent de l'esperança de vida de la població de més edat.

Tot plegat ha produït un creixement demogràfic extraordinari, que ha portat les xifres de població de 6,4 milions a 7,2 entre els anys 2001 i 2007. La població de zero a quinze anys, estimada el 2007 en 1,1 milions, ha augmentat en més de 200.000 persones en aquest període de sis anys.

Traducció feta a partir del text de
Mireia FARRÉ. *El Periódico* (18 desembre 2008)

1. Resumeix les idees principals del text.

[1 punt]

L'alumnat hauria d'identificar les idees principals del text:

- Des de l'any 1996 el nombre de naixements a Catalunya ha experimentat un creixement continuat i arribà l'any 2007 gairebé a 84.000, xifra que no s'assolia des del 1979.

- L'índex sintètic de fecunditat a Catalunya, que va assolir el màxim l'any 1975, va baixar durant vint anys fins a arribar al mínim d'1,14 fills per dona l'any 1995, però l'any 2007 es va situar en 1,46 fills.
- L'augment de naixements ha fet créixer la base de la piràmide de població de Catalunya i la immigració procedent d'altres països ha fet augmentar considerablement la població de joves adults, mentre que l'augment de l'esperança de vida fa que també s'ampliï el cim de la piràmide.

2. Definiu els conceptes següents: *taxa de natalitat*, *índex sintètic de fecunditat* (ISE, o *indicador conjuntural de fecunditat*) i *esperança de vida*.

[1,5 punts]

Taxa de natalitat: Nombre de nascuts vius durant un any per cada mil habitants en una població concreta. Es calcula multiplicant per mil el nombre de persones nascudes vives al llarg d'un any i dividint el resultat pel nombre total d'habitants.

Índex sintètic de fecunditat: Nombre mitjà de fills d'una dona al final de la seva vida fèrtil, suposant que es mantinguin constants les taxes de fecunditat per grups d'edat que hi ha en el moment d'efectuar el càlcul.

Esperança de vida: Mitjana dels anys que pot esperar viure una persona en el moment de néixer o a partir d'una determinada edat.

3. Exposeu les característiques essencials de l'estructura demogràfica dels països desenvolupats i les conseqüències que se'n deriven. Analitzeu les causes que expliquen l'augment de la població catalana esdevingut en la darrera dècada.

[2,5 punts]

Pel que fa a l'estructura demogràfica dels països desenvolupats i a les conseqüències que se'n deriven, l'alumnat hauria de ser capaç d'assenyalar com a característica fonamental l'envelliment de la població causat per la disminució de la fecunditat (incorporació de la dona al món laboral, planificació familiar, etc.) i per l'augment de l'esperança de vida. Es valorarà positivament que siguin capaços de relacionar aquest fet amb la disminució del nombre de persones en edat de treballar i d'aportar ingressos a l'Estat i, alhora, amb l'augment de la despesa pública en protecció social (pensions, sanitat, residències, etc.). Altres possibles conseqüències que cal que assenyalin són els canvis que l'envelliment de la població provoca en les inversions, el consum, les estratègies comercials i, fins i tot, el comportament electoral dels votants. També caldria que esmentessin la creació de llocs de treball nous al voltant dels sectors d'atenció a la tercera edat i l'augment de la pobresa entre la població vella.

Catalunya ha experimentat un augment de població en la darrera dècada. Caldria que l'alumnat assenyalés com a causes fonamentals d'aquest augment el naixement dels fills de la generació del *baby boom* de la primera meitat dels anys setanta (que ara ja tenen més de trenta anys) i l'arribada d'immigrants d'altres països que han aportat població en edat fèrtil i han fet augmentar la fecunditat en grups d'edat joves.

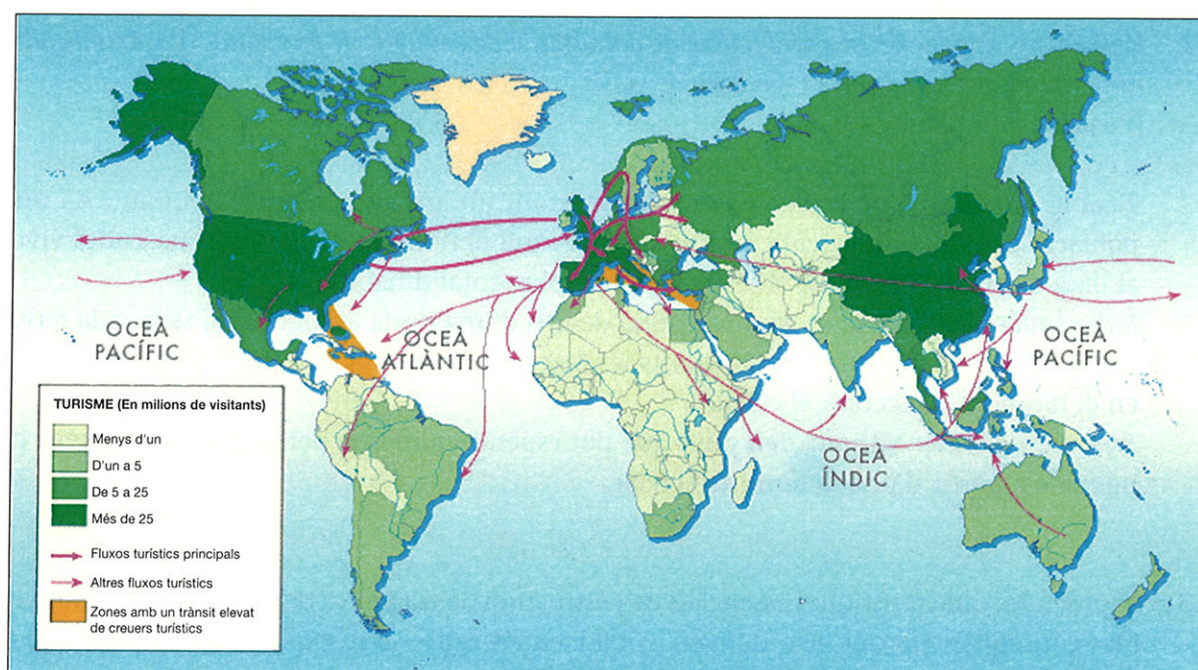
Exercici 2

[5 punts]

OPCIÓ A

Observeu atentament el gràfic següent i responeu a les qüestions.

Fluxos turístics principals



FONT: Kalipedia, Santillana (18 desembre 2009).

1. Descriuiu la informació que proporciona el mapa.
[1 punt]

L'alumnat hauria d'assenyalar que es tracta d'un mapa que mostra, a escala mundial, els principals fluxos turístics actuals i el nombre de visitants, en milions, que reben les destinacions turístiques més freqüentades. També hi figuren les zones més transitades per creuers. Convindria que l'alumnat exemplifiqués la descripció anomenant alguns dels països o àrees geogràfiques que figuren entre les destinacions turístiques principals (el sud d'Europa, el litoral mediterrani, els Estats Units, etc.).

2. Enumereu les causes que expliquen l'increment de l'activitat turística.

[1,5 punts]

L'alumnat hauria de ser capaç de relacionar l'increment dels desplaçaments turístics amb algunes de les causes següents:

- Augment del temps lliure o de lleure i del poder adquisitiu de la població que ha popularitzat aquesta activitat en les societats desenvolupades (cap de setmana llarg, vacances pagades, etc.).
- Societat de consum.
- Abaratiment dels transports: companyies aèries de baix cost.
- Necessitat d'escapar de la ciutat, on es concentra la majoria de la població que practica aquesta activitat.
- Construcció de segones residències a la zona del litoral i en l'àmbit rural.
- Multiplicació dels cotxes i millora de les xarxes viàries que permeten desplaçaments de cap de setmana.
- Conversió de la natura en un bé de consum (es ven absolutament tot: el cel, l'aire, la muntanya, la neu, la tranquil·litat, etc.).
- Augment de l'esperança de vida i del poder adquisitiu, juntament amb una gran disponibilitat dels jubilats dels països desenvolupats per a viatjar en qualsevol època de l'any, fet que els converteix en clients potencials de les agències de viatges.
- Viatges a l'abast de tothom organitzats per les grans companyies turístiques (operadors turístics) que ofereixen paquets barats.
- Augment de l'interès per conèixer el món.

3. Redacteu una breu exposició sobre el turisme d'avui (principals països emissors i receptors, importància econòmica, tipus de turisme, impacte ambiental, possibles alternatives, etc.).
[2,5 punts]

L'alumnat hauria d'adonar-se que, actualment, els països desenvolupats són alhora els emissors i receptors principals de turistes. També en podrien assenyalar, com a destinacions turístiques importants, d'altres de més exòtiques, com el sud-est asiàtic i les illes del sud del Pacífic.

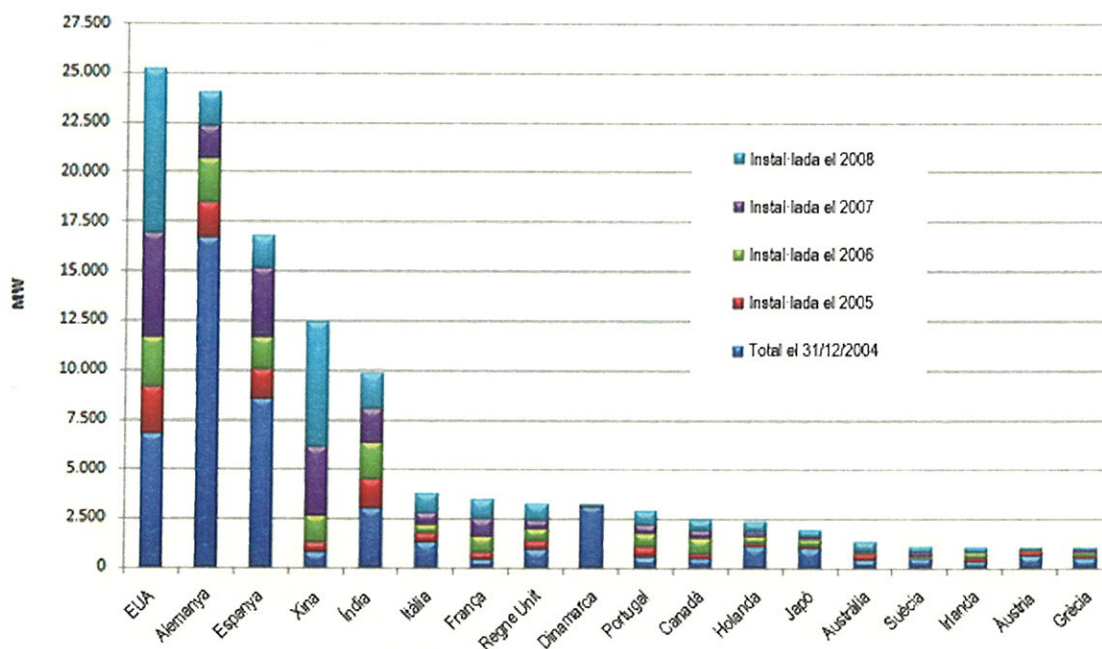
Caldria que destaquessin la gran importància que té el sector turístic actualment i la gran varietat d'activitats econòmiques que genera: allotjaments turístics, transport, infraestructures, proveïments de serveis, distribució de productes de consum, activitats de lleure, etc. L'aportació del sector a l'economia és cada vegada més gran, ja que des de la segona meitat del segle xx el turisme s'ha anat convertint progressivament, per les causes esmentades anteriorment, en un fenomen de masses (turisme de sol i platja, turisme de neu). Però aquest tipus de turisme, per les seves característiques (desplaçaments massius, estacionalitat, alt grau de concentració territorial, etc.), és una de les principals causes de degradació mediambiental.

Per acabar, l'alumnat hauria de fer referència al turisme verd, al turisme rural, al turisme actiu, etc. com a possibles alternatives al turisme de masses, perquè impliquen una actitud respectuosa amb el medi i amb les formes de vida de les comunitats receptores.

OPCIÓ B

Observeu atentament el gràfic següent i responeu a les preguntes.

Energia eòlica. Potència instal·lada al món



FONT: EWEA, GWEC i AEE.

1. Descriviu la informació que proporciona el gràfic.

[1 punt]

El gràfic és un diagrama de barres que mostra els països del món que tenen més potència instal·lada d'energia eòlica, en MW, entre els anys 2004 i 2008. Caldria que fessin esment del tercer lloc que ocupa Espanya en el total mundial, per davant de la Xina i Itàlia i només per darrere dels Estats Units i d'Alemanya.

2. Feu una comparació entre els recursos energètics renovables i els no renovables i expliqueu què és la *capacitat de càrrega* d'un recurs.

[1,5 punts]

En la comparació entre les energies renovables i les no renovables, l'alumnat hauria d'assenyalar que, si bé totes dues provenen de recursos naturals utilitzats actualment, presenten diferències molt evidents: les no renovables tenen unes reserves limitades, són energies molt contaminants i es troben concentrades geogràficament, mentre que les renovables són il·limitades, la major part són netes i estan més repartides.

Capacitat de càrrega d'un recurs: Capacitat d'ús d'un recurs dins dels límits que li permeten d'autoregenerar-se.

3. Redacteu una breu exposició sobre les energies alternatives que expliqui els avantatges que presenten respecte als combustibles fòssils i l'energia nuclear.

[2,5 punts]

L'alumnat hauria d'explicar breument alguns tipus d'energies alternatives o fonts d'energia renovables: eòlica, solar (tèrmica i fotovoltaica), mareomotriu, geotèrmica, hidroelèctrica, etc., que són energies netes i inesgotables a escala humana.

Caldria que fossin conscients de la necessitat de potenciar les energies alternatives netes i renovables si volem aconseguir un desenvolupament sostenible, és a dir, un desenvolupament que no posi en perill l'obtenció de recursos naturals per a les generacions futures.

L'alumnat hauria de saber que el nostre model energètic, que es basa en la crema de combustibles fòssils (i en l'energia nuclear), és altament contaminant i hauria d'assenyalar-lo com el responsable principal de les crisis mediambientals que s'esdevenen actualment.